

Ancheta de evaluare a intereselor electorale a adolescenților (aeiea) și validarea ei **Survey assessment of the electoral interests of teenagers (SAEIT) and their validation**

Petru Jelescu, dr. hab., prof. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Elvira Ciobanu, drd. UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Summary

This article highlights the validation survey assessment on electoral interest of teenagers. In this context, was realized the algorithm proposed by D. Laveault and J. Gregoire. Also, they have determined the metric properties of there presentative items and proposed version.

Key words: survey, assessment, electoral interests, adolescents, metric properties, validation.

Rezumat

În articol este reflectat procesul de validare a Anchetei de evaluare a interesului electoral la adolescenți. În acest scop, a fost respectat algoritmul propus de D. Laveault și J. Gregoire. S-au determinat proprietățile metrice ale itemilor reprezentativi și a versiunii propuse a Anchetei.

Cuvinte-cheie: anchetă, evaluare, interese electorale, adolescenți, proprietăți metrice, validare.

Una dintre problemele esențiale ale construirii instrumentelor de evaluare este respectarea algoritmului acestui proces. Literatura de specialitate oferă multiple exemple de algoritmizare, care nu diferă esențial de la un autor la altul. Astfel, în construirea instrumentelor de cercetare a intereselor electorale ale adolescenților ne-am orientat după cerințele indicate în lucrările autorilor Sandra A. McIntire și Leslie A. Miller – *Fundamentele testării psihologice* [3], Igor Racu – *Psihodiagnoza. Teste psihologice* [4], Mielu Zlate – *Introducere în psihologie* [5] ș. a. La rândul lor, aceste lucrări conțin sinteze și generalizări ale unor materiale valoroase din multiple surse științifice internaționale recunoscute. În conformitate cu aceste cerințe, *obiectivele* instrumentelor de studiere a fenomenelor electorale sau a „sondajelor de opinie”, cum sunt numite la modul general (McIntire, Miller, 2010, p.330), rezultă „dintr-o nevoie particulară, din analiza literaturii și de la experți” (McIntire, Miller, 2010, p. 341). Aceste aspecte au fost prezentate în articolul *Elaborarea sondajelor de opinie privind studierea intereselor electorale ale adolescenților* [1]. În materialul de față vom relata despre procesul de validare a *Anchetei* ca instrument de cercetare a intereselor electorale ale adolescenților prezentat în articolul menționat [ibidem]. Pentru aceasta, vom urma algoritmul propus de D. Laveault și J. Gregoire [2].

1. determinarea funcțiilor prevăzute de instrumentul de evaluare;
2. operaționalizarea conceptului;
3. elaborarea itemilor;
4. evaluarea itemilor;
5. validarea instrumentului.

Dat fiind faptul că primele patru etape, în mare măsură, au fost prezentate deja de către noi în articolul indicat, nu ne vom opri la ele, vom aduce doar unele mici concretizări pentru a asigura continuitatea cu referire la elaborarea și validarea sondajului de opinie privind studierea intereselor electorale ale adolescenților, accentul fiind pus de data aceasta pe validarea Anchetei.

Determinarea funcțiilor instrumentelor de evaluare

În această etapă am stabilit funcțiile pe care *Ancheta* trebuie să le îndeplinească, răspunzând la întrebarea „La ce va servi?”. În cazul cercetării de față, funcția de bază a instrumentului propus o constituie determinarea interesului electoral la adolescenți.

Operaționalizarea conceptului

Această etapă presupune definirea cu precizie a caracteristicilor pe care instrumentul vrea să le măsoare. În cadrul prezentei cercetări s-a urmărit elucidarea următoarelor concepte:

- *interes* – motiv sau atitudine selectivă a personalității față de un obiect în puterea semnificației lui vitale și a atractivității lui emoționale [6; 7];
- *interese pasive* – interese contemplative, când omul se limitează la percepția obiectului care îl interesează [6; 7];
- *interese active* – interese manifestate în/prin acțiune, când omul nu se limitează la percepția obiectului, dar acționează în scopul deținerii obiectului care îl interesează [6; 7].

Elaborarea itemilor

În opinia lui Laveault și Gregoire [2], în etapa actuală este greu de propus un ansamblu exhaustiv de reguli de elaborare a itemilor: ce format de itemi trebuie ales, câți itemi trebuie elaborați, care trebuie să fie gradul de dificultate a itemilor etc.

Cu referință la instrumentul elaborat în cadrul actualei cercetări, *Ancheta* se constituie din următorii itemi: interesele electorale; intențiile electorale și motivele lor; decizia de a vota; realizarea votului și motivele lui; sursele de informare despre alegeri și votare;

Astfel, punctele 1.1 – 1.5 ale *Anchetei* se referă la interesele electorale; 2.1 – 2.5 țin de intențiile de a vota și motivele lor; 3.1 – 3.5 vizează decizia de a vota; 4.1 – 4.4 privesc realizarea votului și motivele lui; 5.1- 5.5 se referă la depistarea surselor principale de informare.

Evaluarea itemilor

În realizarea acestei sarcini am urmat două demersuri complementare: *evaluarea itemilor de către experți și pretestarea itemilor*.

Evaluarea itemilor de către experți a presupus o validare de conținut care constă în a aprecia, în ce măsură itemii instrumentului sunt reprezentativi pentru conceptele vizate.

În calitate de *experți* la validarea *Anchetei* de studiere a interesului electoral la adolescenți au participat: Victor Juc, dr. hab. în șt. polit., prof. cercet., ICJP, AȘM; Ștefan Urîtu, vicepreședinte al Comisiei Electorale Centrale, dr. în șt. fizice, conf. univ; Doina Bordeianu, dr. în șt. polit., Centrul de Instruire Continuă în domeniul Electoral pe lângă CEC; Ion Negură, dr. în psihol., conf. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău; Valeriu Cabac, dr. înșt. fizico-matematice, prof.univ, US „Alec Russo”

din Bălți; Gheorghe Neagu, dr. în ist., conf. univ., US „Alec Russo” din Bălți; Iurie Malai, lect. super. la catedra de Psihologie a UPS „Ion Creangă” din Chișinău; Larisa Chirev, lect. super., catedra de Psihologie a UPS „Ion Creangă” din Chișinău. Experții au menționat lipsa instrumentelor de acest gen și necesitatea elaborării lor. Vom menționa, de asemenea, că opiniile acestor experți, dar și ale domnului Igor Racu, dr. hab., prof. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău, exprimate în timpul conversațiilor private, au contribuit mult la definitivarea calității Anchetei ca instrument de cercetare a intereselor electorale ale adolescenților, motiv pentru care le suntem recunoscători.

Evaluarea itemilor de către experți a fost completată cu *pretestarea* itemilor. Aceasta permite colectarea nemijlocită a datelor empirice în cadrul populației de referință și constă în prezentarea itemilor unui eșantion al acestei populații. Mărimea eșantionului depinde de gradul de omogenitate al populației vizate de instrumentul de cercetare. După cum susțin Laveault și Gregoire [2], dacă populația este omogenă, un eșantion de circa 50 de subiecți permite o evaluare satisfăcătoare a itemilor.

La pretestarea celor cinci itemi din *Ancheta* de studiere a interesului electoral la adolescenți a fost utilizat un eșantion aleatoriu stratificat după vârstă și sex/gen [3, p.360], întrucât cercetarea întreprinsă ține de problema prezenței/absenței la vot a adolescenților de 18-20 de ani, băieți și fete cu drept de vot. Astfel, eșantionul a fost constituit din 420 de respondenți – elevi ai liceelor teoretice „Lucian Blaga”, „George Coșbuc” și „Ion Creangă” din orașul Bălți, cu vârsta de 18 și 19 ani, și studenți ai anului întâi la Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți, cu vârsta de 19 și 20 de ani. Respectiv, acest eșantion a fost constituit din 140 de respondenți de 18 ani (70 de băieți și 70 de fete), 140 de respondenți de 19 ani (70 de băieți și 70 de fete) și 140 de respondenți de 20 ani (70 de băieți și 70 de fete).

Rezultatele au fost analizate din punct de vedere calitativ și cantitativ. Comentariile subiecților cu privire la itemi au contribuit la precizarea și perfecționarea unor enunțuri. Concomitent, în cadrul pretestării au fost soluționate și unele probleme de administrare a instrumentului, de înregistrare a răspunsurilor, de cotare a rezultatelor etc. Pretestarea itemilor a permis realizarea analizei statistice a rezultatelor, grație căreia au fost selectați următorii itemi reprezentativi pentru versiunea finală a instrumentului: 1. Alegerile din RM mă interesează/nu mă interesează (încercuți una din cele cinci variante și explicați de ce); 2. Voi participa/nu voi participa la vot (încercuți una din cele cinci variante și explicați de ce); 3. Ați decis pentru cine veți vota (încercuți: da/ nu/ nu știu/ nu răspund); 4. Ați participat la alegerile precedente (încercuți una din cele patru variante și explicați de ce); 5. Sursele pentru informarea D-stră despre alegeri și votare au fost/sunt (încercuți din lista celor enumerate). Pentru fiecare răspuns, indiferent de caracterul lui, a fost acordat câte un punct.

Validarea instrumentului

Validitatea unui instrument de cercetare sau diagnosticare presupune că itemii acestui instrument reușesc să măsoare într-adevăr ceea ce își propun să măsoare [3, p.114]. Astfel, itemii reprezentativi fiind selectați și versiunea finală a *Anchetei* fiind constituită, s-a determinat consistența internă a instrumentului prin intermediul *Coeficientului alfa Cronbach*.

Formula de mai jos este una dintre expresiile de calcul pentru *Cronbach alfa*.

$$\alpha = \frac{N * rm}{1 + (N - 1) * rm}$$

Nu există un standard absolut cu privire la mărimea pe care ar trebui să o aibă un coeficient *Cronbach alfa*. În general, însă, valorile în jur de 0,90 sunt considerate „excelente”, în jur de 0,80 „foarte bune”, iar în jur de 0,70 „adevate”. Există, însă, și autori care acceptă și o valoare de 0,60, dar numai în studii cu caracter exploratoriu.

Intervalul de încredere ales a fost cel de 95%.

În rezultatul anchetării, toate persoanele din eșantion au răspuns la toți itemii. Efectuând calculele necesare, s-a obținut *Cronbach* $\alpha=0,724$, ceea ce demonstrează o consistență internă *adevată* a *Anchetei*.

Tabelul 1 afișat în formularul de rezultate conține statisticile descriptive pentru fiecare dintre cei cinci itemi analizați ai *Anchetei*.

Tabelul 1. Indicatorii statistici ai itemilor *Anchetei* (N=420)

	M	σ
	2,61	1,25
	2,65	1,15
	1,95	0,97
	3,06	0,35
	2,22	0,61

Un lucru important, căruia trebuie să i se acorde atenție, este analiza proprietăților scalei. În acest sens, sunt la dispoziție două tabele: tabelul statisticilor descriptive la nivel de scală (Tab. 2) și tabelul relațiilor dintre itemi și scală (Tab. 3).

Tabelul 2. Statistici descriptive la nivel de scală *Ancheta*

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
12,49	10,246	3,201	5

În Tabelul 2 observăm că scala formată din cinci itemi are o medie de 12,49 puncte cu o abatere standard de 3,201 puncte.

La prima vedere, acest tabel pare să nu ofere prea multe informații, însă analiza lor împreună cu datele din tabelul 3 permite să observăm că, dacă eliminăm oricare dintre cei cinci itemi din *Anchetă*, media, varianța și corelația dintre item și scală vor scădea.

Tabelul 3. Relații între itemi și scala Anchetă

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Item1	9,88	4,950	,672	,592
Item2	9,84	5,183	,715	,564
Item3	10,54	6,330	,609	,624
Item4	9,42	9,577	,253	,750
Item5	10,27	9,010	,240	,749

Folosind toți cei cinci itemi, anterior s-a obținut un coeficient de consistență internă de 0,724.

Se poate constata că prin eliminarea itemilor 4 și 5 poate fi mărit coeficientul de consistență internă, însă nu foarte semnificativ.

De asemenea, din datele tabelului, eventual, am putea stabili că itemul 4 - „Ați participat la alegerile precedente (încercuți una din cele patru variante și explicați de ce)” - ar putea da, la modul potențial, o corelație negativă în raport cu scala. Dar pentru acest fapt există o explicație obiectivă: practic, toți respondenții la timpul scrutinului electoral respectiv nu au atins vârsta majoratului și, corespunzător, nici posibilitatea de a se manifesta prin vot. De aceea, 99 % din respondenți au răspuns negativ la întrebarea *Ați participat la alegerile precedente?* Astfel, în baza analizei realizate am decis să nu fie operate schimbări în structura *Anchetei* din cauză că indicatorii negativi posibili ai itemilor sunt de ordin obiectiv și importanța acestor itemi nu este diminuată.

Astfel, dat fiind faptul că au fost parcurși o serie de pași sistematici în timpul elaborării *Anchetei* pentru a avea siguranța că ea surprinde un eșantion reprezentativ al constructului măsurat, dat fiind faptul că itemii au fost revăzuți după elaborarea ei și că în aprecierea măsurii experți au căzut de acord că acești itemi sunt semnificativi/esențiali, demonstrând consistența internă a itemilor instrumentului elaborat, având în vedere că adolescenții au perceput caracterul adecvat al întrebărilor adresate (despre toate aceste metode aplicate a se vedea [3, pp. 263, 312 ș.a.]), se poate concluziona că *Ancheta* propusă este validă.

Bibliografie

1. Jelescu P., Ciobanu E. Elaborarea sondajelor de opinie privind studierea intereselor electorale ale adolescenților. În *Psihologie. Pedagogie specială. Asistență socială*, 2015, nr. 40, p. 77-87.
  2. Laveault D., Gregoire J. *Introduction aux theories des testes en sciences humaines*. Bruxelles: De Boeck Universite, 1997.
  3. McIntire S.A., Miller L.A. *Fundamentele testării psihologice*. Iași: Polirom, 2010.
  4. Racu I. *Psihodiagnoza. Teste psihologice*. Chișinău: S.n. (Tipografia UPS „I. Creangă”), 2014.
  5. Zlate, M. *Introducere în psihologie*. Iași: Polirom, 2000.
  6. Ковалев, А. Г. *Психология личности*. Москва: Просвещение, 1970.
  7. Рубинштейн, С. Л. *Основы общей психологии*. В двух томах. Том II. Москва: Педагогика, 1989.
- Primit 12.09.2016